

De Vergulde Swaen

Mededelingenkrant

Jaargang 2 nr. 4

september 2005

Verlang niet dat alles zoo geschiede als gij wenscht.

Oudheidkamer "De Vergulde Swaen" Rotterdamseweg 53 - 55 tel. 078-612 5681 www.swaen.net
tevens Secretariaat Historische Vereniging Zwijndrecht

Zwijndrechts hortje

Aangenaam verrast was ik toen ik op de voorpagina van Hier Zwijndrecht van 4 augustus een artikel trof over de duizend jaar van Zwijndrecht. Het was toen al geruime tijd geleden dat ik met de verslaggever hierover had gesproken. Deze was uitermate geïnteresseerd en wist op historisch en filologisch gebied een goed woord mee te praten. Niet genoemd werd dat de vermelding in de acte uit 1006 omstreden is. In de vorige Mededelingenkrant noemde ik al de mogelijkheid dat de naam Suindregt later is bijgeschreven (na de bevestiging in 1028), wellicht om de oude acte bij te werken naar de nieuwe situatie. Toch merk ik dat het mogelijke jubileum van diverse kanten wordt opgepikt. Dat was ook de bedoeling toen ik in 2004 het feit onder de aandacht bracht. Als vereniging dragen we wel het idee aan, maar het draagvlak moet binnen onze gemeente worden gevonden.

Ik hoop dan ook van harte dat het bedrijfsleven en de scholen het onderwerp aangrijpen om er een bijzonder jaar van te maken. Dat gebeurde in 1913 (viering honderdjarig bestaan van het Koninkrijk) en in 1948 (jubileum Wilhelmina en 300 jaar zelfstandig Nederland), het moet toch ook in 2006 te doen zijn?

Wel is binnen het bestuur afgesproken niet meer te spreken van exact duizend jaar in 2006, het blijft onzeker. "Zwijndrecht bestaat al een hortje" werd opgemerkt. Maar ja, een Zwijndrechts hortje is toch duizend jaar?

Marcel Deelen

Op jacht

De Vergulde Swaen, vijftien uur per week open. Daarnaast gemiddeld twee avonden per week "gereserveerde bezoeken" waarbij drank, hapjes, of uitgebreider eten wordt geserveerd. Eenmaal per maand een uitgebreide schoonmaakbeurt voor het pand. Regelmatig tussendoor ook nog.

Per openstelling minimaal twee mensen in de gelagkamer en de expositiezaal en iemand achter de balie. Tussendoor nog werkzaamheden van mensen die de administratie bijhouden, die inventariseren, die onderhoud verrichten, die onderzoek doen, die foto's scannen. Dan nog medewerkers die post rondbrengen.

Wat veel mensen zeg die aan het werk zijn voor De Vergulde Swaen. Ja. Wel opvallend dat vaak dezelfde mensen in beeld zijn voor diverse werkzaamheden...

Er is behoefte aan meer vrijwilligers. Onder meer voor de keuken, het schoonmaken en voor de distributie van de Mededelingenkrant en Swindregt Were.

Heeft iedereen het zo druk dat er geen uurtje overschiet voor "maatschappelijk werk"? Terwijl het juist zo gezellig is. Uit de reacties van bezoekers blijkt dat ook: respect, waardering, bewondering voor wat de oudheidkamer biedt. Moeten we echt op jacht?

Deze twee honden werden in 1835 door Petrus Marius Brouwer getekend, toen 16 jaar oud. Toch wordt deze getalenteerde jongen geen beroepskunstenaar, al vermeld de Pieter Scheen – het standaardlexicon van de Nederlandse kunstschilders – hem wel. Als hij in 1866 burgemeester wordt van Zwijndrecht, is hij waarschijnlijk al weduwnaar. Tijdens zijn ambtstermijn werd de spoorlijn door Zwijndrecht (eigenlijk door het voormalige Meerdervoort) gerealiseerd alsmede de spoorbrug tussen Zwijndrecht en Dordrecht waarvoor diverse gronden moesten worden onteigend. Van burgemeester Brouwer bezitten we inmiddels acht afbeeldingen van schilderijen / tekeningen.

Nieuws uit/van de werkgroepen

Balie (door Koen Boot)

In onze "winkel" hebben we wat nieuwe artikelen voor de verkoop. Naast de cd van Cor Visser, waarop orgelconcerten in de Dordtse kerk staan, is de affiche te koop van de expositie over Het Geklink. Ook is er nog een aantal kleurenplaten betreffende de Bevrijding.

Als klap op de voorpijl is voor de liefhebbers een aantal petten te koop die de korpsleden in het verleden droegen. Het gaat om de hele oude petten met gemeentewapen, en de latere groene petten. De prijs bedraagt €12,- en €8,-. Er is één tamboerspet, deze is €12,-.

Voor de kunstliefhebbers is er nog een aantal gesigeneerde reproducties van aquarellen van Lucien den Arend. Deze mogen weg voor €10,- per stuk. Er zijn zes verschillende.

Postverzorging

Nee, er is geen werkgroep Postverzorging. Dat hoeft ook niet. Wel is er behoefte aan vier of vijf mensen die vier maal per jaar het in enveloppen steken, adresseren, sorteren en bezorgen van de Mededelingenkrant en Swindregt Were op zich willen nemen. Tot nu toe komt dat o.a. op bestuursleden aan, en die hebben daar steeds minder tijd voor.

Met name binnen Zwijndrecht wordt de verenigingspost voor leden zelf bezorgd om kosten te drukken. Hoe meer mensen daaraan mee willen werken, hoe minder werk het is per persoon.

Afscheid vrijwilligster

Eind mei hebben we afscheid genomen van Cocky van Lavieren, die sinds de oprichting van De Vergulde Swaen vrijwilligster was in de gelagkamer en bij de balie. Voor haar was het pand geen onbekend terrein, haar man Jaap van Gent was immers jarenlang tandarts hier. Hij overleed een week voor de opening.

Het bestuur van de Historische

Vereniging dankt haar voor haar inzet en wenst haar nog vele gelukkige jaren toe in Loon op Zand.

Gelezen

"Voor genealogen en heraldici uit Amersfoort en omgeving is het manuscript van de bekende heraldicus Muschart met de titel "wapens van Amersfoorters" uit het begin van de 20e eeuw interessant. Het is met de hand geschreven en voorzien van verdienstelijk geschilderde wapens. (Het wordt thans bewaard in het Amersfoorts gemeentearchief, gevestigd in De Observant, red.). Zie ook: Heraldisch Tijdschrift jrg.6 (2000) nr. 3: Muscharts Wapenboek van Amersfoort door Anton C. Zeven.

Het bestrijkt de periode van 1381 tot 1913. Het aardige in dit handschrift is, dat naast het familiewapen tevens enige informatie over de betrokken personen wordt gegeven."

(...)

"Op bladzijde 17 is een wapen afgebeeld op een kookpot. Op het wapen staan onder meer drie schoorsteenhalen. Dit is in de heraldische praktijk een zeer ongebruikelijke plaats om een wapen af te beelden. Door de gegeven achtergrondinformatie wordt het direct een stuk duidelijker. Een tekening laat zien hoe een schoorsteenhaal eruit zien. Een kookpot hangt met een

Bericht van de penningmeester.

Begin augustus hadden 75 leden de contributie nog niet betaald. Dit kan natuurlijk verschillende oorzaken hebben. Zij ontvingen een eerste herinnering.

Het bestuur hoopt op een vlotte betaling wat de noodzaak beperkt om een tweede herinnering te sturen.

In 2005 is een aantal leden geschraapt uit het bestand omdat zij de contributie nog steeds niet betaalden. Dit schrappen uit het ledenbestand vindt het bestuur een vervelende zaak maar op een bepaald moment houdt het zenden van aanmaningen een keer op.

Belangrijk blijft het om berichten rond overlijden, verhuizen en opzeggen schriftelijk te melden. Dit voorkomt in ieder geval dat men ten onrechte een betalingsherinnering ontvangt.

Aanwinsten

Bijzondere aanwinsten in de afgelopen vier maanden zijn het uniform van de Zwijndrechtse stationschef Mulder, afbeeldingen van tekeningen en schilderijen gemaakt door burgemeester Brouwer (1866-1877), een zeldzaam boek uit 1920 over de tuindorpen in Nederland waaronder tuindorp Meerdervoort, een theelepeltje van Van de Werke uit de Passage.

Voor alle duidelijkheid: in deze rubriek worden slechts enkele aanwinsten / schenkingen genoemd, niet alles wat we ontvangen.

WAT ZOEKEN WE NOG

Er moeten nog meer vaandels zijn in Zwijndrecht, hoogstwaarschijnlijk op zolders... Breng ze naar het museum (kan ook in bruikleen), daar worden ze in ieder geval geconserveerd.

Interesseavonden

Elke derde dinsdagavond van de maand is vanaf een uur of zeven De Vergulde Swaen geopend en kan men er terecht om meer te doen met of te weten te komen over genealogie, archeologie, restauratie of onderzoek. Of om gewoon eens gezellig bij te praten in de gelagkamer.

hengsel aan de schoorsteenhaal. Het plaatje laat zien dat de schoorsteen is gemetseld. Daarin schuilt ook de verklaring. Een gemetselde schoorsteen was in die tijd een grote luxe, een welvaartssymbool. Alleen de goeude stand kon zich dit permitteren. Met een schoorsteenhaal in het wapen gaf je een zekere status aan. En Cornelia van den Velde, van wie dit wapen is, bezat status. Ze was de vrouw van mr. Gerard van Voorst, schout van Amersfoort van 1733 tot 1751. Dat blijkt ook uit de rouwborden die voor haar en haar man gemaakt werden en die in museum Flehite bewaard worden."

Exposities

Geklink des Konings

Op zaterdagochtend 4 juni is de tentoonstelling over het 85-jarige Het Geklink des Konings geopend. Helaas kon het Geklink niet komen spelen wegens afwezigheid van de dirigent, maar Sanne Hoogvliet redde de eer door op de klarinet een mooi stuk ten gehore te brengen. Op 27 augustus speelde wel het leerlingenorkest om de expositie "uit te luiden". De expositie toonde, naast een groot aantal foto's, diverse uniformen, vaandels en prijzen. De expositie trok niet zo veel bezoekers als we gewend zijn, maar dat kan ook aan de tijd van het jaar liggen.

Zwijndrecht en Meerdervoort, 150 jaar samen

In 1855 werd de gemeente Meerdervoort opgeheven en samengevoegd met Zwijndrecht. In een overzicht worden deze honderdvijftig jaar belicht. De Heerlijkheid Meerdervoort, de oude gemeente, het tuindorp, de speeltuinvereniging, de tunnelaanleg en de sloop van ruim 400 huizen daarvoor... Een fantastisch aantal foto's schetst de situaties uit het verleden, en diverse oude advertenties ondersteunen de herkenbare situaties. Absoluut de moeite waard om naar De Vergulde Swaen te komen. De drie euro die voor de 24-pagina's tellende brochure gevraagd wordt, is absoluut niet veel.

Op 17 september organiseert de gemeente met de wijkvereniging een feestdag in de wijk, een week later wordt het boekje over speeltuinvereniging West gepresenteerd. Al met al dus een historische mijlpaal. De tentoonstelling loopt tot 27 november.

*De
Lindtsedijk
met links
van het
midden het
station.*

Romeinen

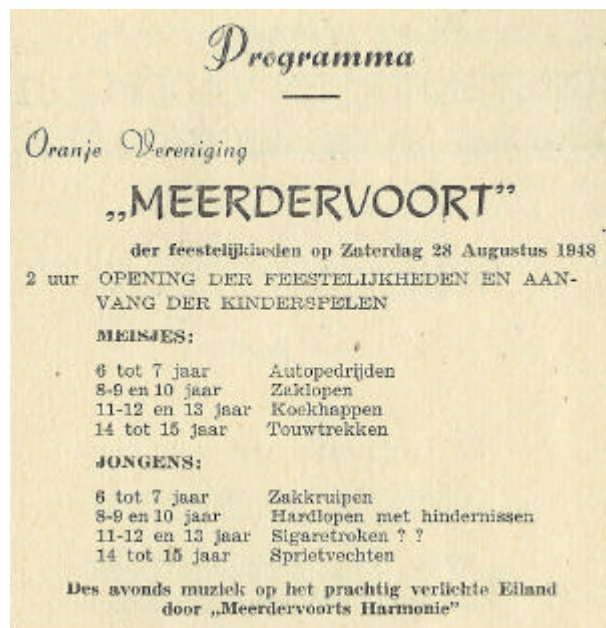
Vanaf 9 december is er een tentoonstelling over Romeinen, romeinse vondsten, de oude romeinse wegen. Het is deels een kant-en-klare expositie van de Provincie, die wordt aangevuld met lokale historie en archeologie. Met name erg interessant voor scholieren.

Onder de wapenen

En dan nog een wel heel prematuur verzoek: in het najaar van 2014 is het een eeuw geleden dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak, waarvan toen nog niet bekend was dat het de eerste zou zijn. Nederland bleef neutraal, maar er werden wel mannen gemobiliseerd. Wat betekende het voor Zwijndrecht? Er is een aantal foto's van gemobiliseerden, maar wanneer we een tentoonstelling aan dit onderwerp willen wijden, dan is dat niet voldoende. Waarschijnlijk is er over negen jaar nog minder bewaard gebleven, dus daarom nu al de vraag: wie heeft er nog spullen of herinneringen uit die tijd?

Boekaankondiging "Uit liefde voor de kinderen"

Naar verwachting verschijnt 24 september het boekje over speeltuin "West" in Meerdervoort, geschreven door Sophia van den Dobbelssteen en Marcel Deelen.

Colofon

"De Vergulde Swaen Mededelingenkrant" is een uitgave voor en door de leden van de Historische Vereniging en vrijwilligers die zich inzetten voor oudheidkamer De Vergulde Swaen en verschijnt vier keer per jaar.

Overname van tekst is alleen toegestaan met bronvermelding. Aan de publicaties in deze krant kunnen geen rechten worden ontleend.

ISSN: 1571 -9766

Kopij voor volgende krant uiterlijk **15 november** inleveren.

Redactie: Marja van Twist en Marcel Deelen

Redactie-adres: Rotterdamseweg 55, 3332 AC

E-mail: gast@uwnet.nl

Oplage: 575 exemplaren op A4-formaat.

Aandacht voor immaterieel erfgoed

Onlangs is door het bestuur van de vereniging een brief gezonden naar het college van burgemeester en wethouders waarin we aandacht vragen voor het historisch erfgoed binnen Zwijndrecht.

Zwijndrecht kent wat rijksmonumenten en die kenmerken zich door het unieke karakter of de bijzondere bouw. Een gemeentelijke monumentenlijst kent Zwijndrecht niet. Toch zijn er diverse panden en stadsgezichten die het waard zijn beschermd te worden. In de jaren negentig heeft het gemeentebestuur dit al onderkend met het project om de Nieuwe Huizen aan de Rotterdamseweg en enkele panden aan het Veerplein te restaureren.

In 1995 is door de Provincie een lijst opgesteld met panden die zich onderscheiden vanwege hun bijzondere karakter (Jongere bouwkunst en stedenbouw 1800-1945 i.h.k.v. het Monumenten Inventarisatie Project). Hier is voor zover wij weten nooit iets mee gedaan, integendeel, enkele van de in dat rapport genoemde panden zijn inmiddels ook verdwenen.

identiteit

Er is nog een ander, belangrijk, aspect voor het behoud van bepaalde panden. Dat is het zogenaamde “immaterieel erfgoed”, gebaseerd op het collectieve geheugen van meerdere generaties Zwijndrechtse. Welke gebouwen dienen behouden te worden, eventueel door het vinden van een nieuwe bestemming? Welke gebouwen hebben een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van Zwijndrecht en het leven van vele inwoners? Daarbij gaat het om de identiteit van de Zwijndrechtse gemeenschap.

Een voorbeeld hiervan is gebouw “De Morgenstond” aan de Rotterdamseweg. Talloze mensen ontvingen hier hun eerste onderwijs en hebben hier herinneringen liggen. Binnenkort wordt het gebouw gesloopt – de staat van het gebouw laat blijkbaar geen restauratie meer toe – maar het gemeentebestuur ziet blijkbaar toch de waarde ervan door te eisen dat het nieuw te bouwen pand het aanzien behoudt.

Zwijndrecht kent meer van dat soort gebouwen, en lang niet allemaal zijn ze in slechte staat. Wel verloren ze in de loop van de tijd hun functie. Ons inziens is het een goed idee om eens aan de Zwijndrechtse zelf te vragen welke panden of locaties vallen onder immaterieel erfgoed omdat ze in het collectieve geheugen van onschatbare waarde zijn.

Te vaak zijn dergelijke “nalatenschappen” verdwenen. De boerderij aan de Kerkstraat, Hotel Het Witte Paard, villa Meerdervoort, het oude Veerhuis, de muziektenten van Meerdervoort en het Oranjeplein, om maar enkele voorbeelden van de laatste dertig jaar te noemen.

De Historische Vereniging Zwijndrecht vraagt in de brief met name aandacht voor panden als het Julia-internaat aan de Burg. de Bruinelaan en De Rank aan de Lindelaan. Maar ook het kleine huisje naast onze oudheidkamer, nummer 51, verdient die aandacht.